

Lovbestemt pant for nødvendige boomkostninger – Panterettens omfang og innholdet i begrepet ”nødvendige boomkostninger”

Panteloven § 6-4, 1.ledd

Kandidatnr: 173158

Veileder: Bjørn Åge Hamre v/ Vogt & Wiig

Leveringsfrist: 10. Desember 2012

Ord: 9.933

Innholdsfortegnelse

1 INNLEDNING 1

1.1 Presentasjon av tema	s. 3
1.2 Bakgrunnen for ny bestemmelse i panteloven	s. 3
1.3 Begrepsavklaringer	s. 5
1.3.1 Pant	s. 5
1.3.2 Legalpant	s. 5
1.3.3 Realkausjonist	s. 5
1.3.4 Rettsgebyr	s. 5
1.4 RETTSKILDEBILDE	s. 5
1.4.1 Rettspraksis	s. 6
1.4.2 Tidligere forarbeid	s. 6
1.4.3 Forarbeid	s. 6
1.4.4 Litteratur	s. 6
1.5 Avgrensninger	s. 7
1.6 Bakgrunn for valg av dette tema	s. 7
1.7 Struktur av oppgaven	s. 7

2 Historikk

2.1 Rettstilstand før panteloven § 6 – 4 av 2004 trådte i kraft	s. 8
2.2 Opprettelsen av Falkanger utvalget i 1990	s. 8
2.3 Ot.prp. nr. 26 (1998-99)	s. 9
2.4 Ot. prp. Nr. 23 (2003 – 2004)	s. 10
2.5 Resultat – Et subsidiært legalpant	s. 11
2.6 Overgangsreglene	s. 13

3 Konkursboets legalpant i ”nødvendige boomkostninger”

3.2 Panteretten kan bare benyttes til å dekke ”nødvendige boomkostninger”	s. 14
--	--------------

4 Legalpantets omfang og rekkevidde

4.1 Omstøtelsesrett tilbake i tid	s. 26
4.2 Grense for beløp som omfattes av legalpantet for ”nødvendige boomkostninger”	s. 27
4.3 Begrensning for realregistrerte formuesgoder	s. 28
4.4 Panteobjekt registrert i utenlandsk register	s. 28

<u>LITTERATURLISTE</u>	s. 30
-------------------------------	--------------

1.0 Innledning

1.1 Presentasjon av tema

Ved lov av 23.04.2004 nr. 18¹ ble det vedtatt en ny bestemmelse, panteloven § 6-4, som omhandler panteretten. Denne regulerer et lovbestemt pant for boomkostninger.

Legalpant bestemmelsen har som formål å sikre midler i et konkursbo, slik at bostyrer har mulighet til å forsvarlig undersøke og avdekke skjulte midler og eller omstøtelige transaksjoner. Den har også som formål å gi bostyrer tilstrekkelig midler til å avdekke økonomisk kriminalitet.²

Bestemmelsens anvendelsesområde er begrenset til konkurs, og det ville da vært naturlig at bestemmelsen ble lagt til deknings- eller konkursloven, som inneholder de øvrige bestemmelser ved konkurs. Reglene i § 6-4 regulerer imidlertid adgangen til pant for bostyrer og er blitt lagt til i panteloven.

Masteroppgavens tema blir å redegjøre for bakgrunnen til denne bestemmelsen og gjøre nærmere vurderinger av § 6-4 1.ledd, siste setning "panteretten kan bare benyttes til å dekke nødvendige boomkostninger", samt panterettens omfang.

1.2 Bakgrunn for ny bestemmelse i panteloven

Av begrepet konkurs fremgår det at dette er en rettslig beslagleggelse og fordeling av boet til person som ikke er betalingsdyktig³. En av boets hovedoppgaver er å avdekke og realisere skyldnerens midler. Midlene som består i et konkursbo vil så fordeles mellom panthavere og forholdsmessig mellom øvrige fordringshavere iht. dekningsloven kap. 9. Dette er av stor samfunnsøkonomisk betydning, da konsekvensene av at kreditorer ikke får sine krav dekket kan resultere i nye konkurser eller kan være skadelig for næringslivet.

Det fremgår av lov om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) av 06.08.1984 nr 58, § 135 at dersom bostyrer finner at det ikke er midler til å dekke videre behandling av boet, så skal bostyrer "avgi innstilling til retten om at bobehandlingen skal innstilles".

Denne bestemmelsen har ført til at Norge har hatt svært mange konkursbo som er innstilt på bakgrunn av manglende midler. Dette innebærer at mange bo blir underlagt svært begrensede undersøkelser fra bostyrers side.

Dette kan få som konsekvens at eventuell unndragelse av midler ikke avdekkes m.v. I tillegg kan begrenset bobehandling bidra til at økonomisk kriminalitet ikke blir oppdaget.

I 1976 ble det åpnet 484 konkurser, hvorpå fordelingen var at 291 konkursbo ble avsluttet etter ordinær bobehandling, jfr. Konkursloven § 128, mens 193 (40 %) av konkursbo åpnet ble innstilt med bakgrunn i manglende midler, jfr. konkurslovens § 135.

¹ Lov 2004-04-23 nr. 18: Lov om endring i lov 08.juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs og i enkelte

² Ot.prp.nr. 23 (2003 – 2004) s. 5-6

³ <http://no.thefreedictionary.com/konkurs>

I 2002 var dette steget til 4445 konkurser, hvorpå 2767, hele 62 % av de totale konkursene ble innstilt etter § 135⁴.

Disse tallene kan omfatte konkursboer som er åpnet i første halvdel av 2003, men det viser uansett at antall konkurser har vært stigende i takt med nyopprettet selskap, mens antall konkurser innstilt på bakgrunn av manglende midler har økt mer enn selve konkursraten.⁵

En for summerisk bobehandling øker risikoen for at økonomisk kriminalitet ikke blir avdekket og til at midler blir unndratt kreditorenes dekningsrett.

Et av forslagene som ble vedtatt var et lovbestemt pant for boomkostninger.

Det ble også besluttet at rekvirentansvaret skulle økes fra kr 20.000 til 50 R⁶. Rettsgebyret er per desember 2012 kr. 860, og rekvirentansvaret vil nå utgjøre kr 43.000.

Det ble fremhevet fra lovgivers side at økningen av rekvirentansvaret og innføringen av et legalpant for boomkostninger må ses på som en pakkeløsning for å skaffe midler til bobehandlingen⁷.

Det fremgår imidlertid av forarbeidene at denne løsningen kan gjøre det mindre attraktivt for private kreditorer å fremme en konkursbegjæring. Det fremholdes imidlertid fra konkursrådets undersøkelser at det er mindre enn 5 prosent av konkurser som åpnes på begjæring av private kreditorer med rekvirentansvar⁸.

Legalpantet skal imidlertid benyttes før boet belaster konkursrekvirenten eller staten, jfr. kkl § 73⁹.

En annen uheldig side ved at bobehandlingen blir innstilt grunnet manglende midler er at det da ikke vil foreligge anledning til å undersøke skyldnerens foretningsførsel. Skyldneren kan da slippe unna med kritikkverdig foretningsførsel uten å risikere å bli konfrontert med denne.

I juridisk teori blir det tatt opp problemstillingen om konkursinstituttet som følge av de mange boene uten midler har utspilt sin rolle slik rettilstanden var på dette tidspunkt, jfr. Omsetning og kreditt 2 av Sjur Brækhus fra 1994 s. 200.

Brækhus argumenterte at den altomfattende adgangen til å ta pant i formuesgoder vil medføre at konkursinstituttet ville tape sin betydning.

Dette vil føre til at det ikke ville bli midler igjen i boet som kan tjene til dividende til de alminnelige kreditorer og at det i mange tilfeller ikke vil være nok til å dekke salær til bobestyrer og revisor eller de øvrige skifteomkostningene.

⁴ Ot.prp.nr. 23 (2003 – 2004) s. 7

⁵ Ot.prp.nr. 23 (2003 – 2004) s. 7

⁶ Ot. prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 25-28

⁷ Ot. prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 28

⁸ Ot. prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 61

⁹ Ot. prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 23

1.3.1 Begrepsavklaringer

1.3.2 Pant

Pant eller panterett innebærer at en formuesgjenstand tjener som sikkerhet for at et krav skal bli oppfylt. Den som har panterett vil ha en eksklusiv særrett til å søke dekning for sitt krav i formuesgodet, til foretrekk for eierens øvrige kreditorer¹⁰.

1.3.2 Legalpant

Legalpant eller lovbestemt pant er panterett som etableres med hjemmel direkte i loven, uten at det behøves noen avtale mellom partene eller noen beslutning av offentlig myndighet. Denne har dessuten prioritet foran all annen pant¹¹.

1.3.3 Realkausjonist

En person som stiller sikkerhet i eget formuesgode for å sikre en annen person sin gjeld.

1.3.4 Rettsgebyr

Fra 1. januar 2006 er rettsgebyret fastsatt til **kr. 860**, et beløp som er forblitt uendret inn i 2012.

Rettsgebyr blir brukt som grunnlag ved beregning av hvor mye det koster å anlegge sak for domstolene. Hjemmel for innkreving av rettsgebyr, og fremgangsmåten ved betaling fremgår av lov om rettsgebyr fra 17.12.1989 nr. 86

Rettsgebyret danner utgangspunkt for beregningen av rekvirentansvaret, jfr. konkurlovens § 67.

1.4 Rettskildebildet

Siden 2004 og frem til i dag er det kun blitt avgitt en kjennelse i forbindelse med lovbestemt pant for boomkostninger. Der foreligger således lovtekst, forarbeid, formålsbetraktninger, juridisk litteratur og uttalelser fra juridiske nettsider som vil utgjøre min hovedkilde ved tolkning av innholdet i "nødvendige boomkostninger" og panterettes omfang.

¹⁰ Definisjon av "pant", jfr. www.no.wikipedia.org

¹¹ <http://snl.no/legalpant>

1.4.1 Rettspraksis

Høyesteretts ankeutvalg avsa 11. mai 2012 en kjennelse om tvangssalg av tredjemanns eiendeler i konkurs. Det fremgår av denne kjennelsen at dersom ingen innløser boets legalpanterett etablert etter panteloven § 6-4 første ledd andre setning, kan boet kreve tvangssalg.

Det sentrale i avgjørelsen er det ikke oppstilles som nødvendige vilkår for tvangssalg at størrelsen på boomkostningene er avklart, at fristen for innbetaling av boomkostningene er satt, eller at legalpantet er tilknyttet gjeld ved konkursåpning.

1.4.2 Tidligere forarbeid

De tidligere arbeidene som ble utført av Falkanger-Utvaglet ved NOU 1993:16 er en relevant rettskilde som kan tillegges vekt ved tolkningen av panteloven § 6 – 4. Denne ble videre modifisert og fulgt opp av Ot.prp. nr. 26 (1998 – 1999).

Til tross for at det av justiskomiteen i Innst. O. Nr. 77 (1998-1999) ble besluttet å ikke innføre denne regelen slik den fremgår av Ot.prp. nr. 26 (1998 – 1999), så er denne av kildemessig betydning.

1.4.3 Forarbeid

Forarbeidene til loven er Ot.prp.nr.23 (2003-2004) Lov om endringer i lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs og i enkelte andre lover og Innst.O.nr.59 (2003-2004) Innstilling fra justiskomiteen om lov om endring i lov 8. juni 1984 om gjeldsforhandling og konkurs i enkelte andre lover. Dette utgjør det vesentlige relevante rettskildematerialet som danner grunnlag for tolkning av panteloven § 6 – 4.

1.4.4 Litteratur

Fra juridisk teori er det tre verk som er av særskilt betydning for tolkning av panteloven § 6 – 4. Dette er en artikkel av Sjur Brækhus i Jussens Venner av 1976, hans bok "Omsetning og kreditt 2" fra 1994 og Jens Edvin A. Skoghøy panterett av 2004.

Videre er der kommet uttalelser fra konkursrådet¹², og fortolkningsvurderinger fra Justis – og beredskapsdepartementet om panteloven § 6 - 4 i 2009¹³ som kan legges vekt på som rettskilder.

¹² Konkursrådets uttalelse nr. 25, 10.02.2011, Konkursrådet: Oslo Skifterett og Bysriverembete: Rundskriv om Prinsipper for salærfastsettelse i konkurs- og tvangsavviklingsboer, Oslo 8 november 2000, Konkursrådet – Huskeliste for dommere i konkurs saker. www.konkursradet.no

1.5 Avgrensninger

Å redegjøre for innholdet i hele pantelovens § 6-4 er tidligere blitt gjort i Masteroppgave med tittel Lovbestemt pant for boomkostninger av Stud. Jur Laila Birgitte Hegard.

Denne oppgaven har derfor som formål å gå nærmere inn på bestemmelsen som fremgår av §6-4 1.ledd, siste setning, at panteretten skal kun benyttes til å dekke "nødvendige boomkostninger".

Oppgaven vil også kort drøfte omfanget av pantretten som kan benyttes til å dekke de "nødvendige boomkostninger".

1.6 Bakgrunn for valg av tema

Panteloven § 6 – 4 er en relativt ny bestemmelse og bestemmelsen har sjeldent vært prøvd. Den er både interessant og viktig da den åpner for at det fremover vil være rom for å gjennomføre grundige bobehandlinger. Dette kan videre bidra til mer forsvarlig forretningsførsel i næringslivet og legalpant bestemmelsen vil få konsekvenser for hvordan kredittinstitusjoner må ta stilling til pantsettelse og risiko i låneengasjement.

Det er valgt å sette fokus på hva som ligger i begrepet "nødvendige boomkostninger" da dette begrepet blir sentral ved drøftelser som kan medføre reduksjon i kredittinstitusjonene sin dekning i pantsatt formuesgoder. Det er ikke uventet at det kan oppstå uenighet mellom retten og kredittinstitusjonene for hva som skal anses for nødvendige boomkostninger.

Formålet blir derfor å gi leser et oversiktlig bilde over de ulike handlingsalternativ bostyrer har for å gjennomføre en forsvarlig boberetning og vurdere i hvilket omfang legalpant kan benyttes for å dekke dette.

Utfordringen blir å skape retningslinjer for vurderingen av hvor grensene går for hva som må anses som "nødvendige" boomkostninger.

1.7 Struktur av oppgaven

I kap. 1 og 2 av denne oppgaven vil det bli presentert en oversikt over hvordan panteloven § 6-4 ble til og en gjengivelse av de ulike alternativene som ble presentert.

I kap. 3 vil det rettes nærmere fokus på hvilke plikter bobestyrer har som forvalter av et konkursbo og undersøke hva som omfattes av "nødvendige boomkostninger" etter §6-4, 1. ledd.

I kap. 4 vil det gis en kort oversikt over hvilke begrensninger som gjelder for påberopelse av legalpant etter reglene i § 6-4, 1. ledd.

¹³ Justis- og Beredskapsdepartementet – Prinsipputtalelse/fortolkning av panteloven § 6 - 4 08.07.2009

2.0 Historikk

2.1 Rettstilstand før panteloven § 6 – 4 av 2004 trådte i kraft

Etter dekningsloven § 9-2 (1) nr. 2 skal omkostninger tilknyttet bobehandling dekkes av boets midler som en del av massefordringene. Beslaget skal etter dekningsloven § 2 - 2 omfatte en "rett til dekning i formuesgode som tilhører skyldneren på beslagstiden, og som kan selges, utleies eller på annen måte omgjøres i penger".

Det følger av juridisk litteratur at vilkåret "formuesgode" må også avgrenses mot skyldnerens personlige goder eller rettigheter. Til kategorien personlige rettigheter hører også rett til å drive handel, håndverk eller annen virksomhet i forhold til næringslovgivning som krever at utøveren oppfyller visse vilkår, jfr. Innføring i Rettsstudiet s. 47 av Johs. Andenæs.

Panthavernes fortrinnsrett til eiendeler beheftet med pant skal imidlertid gå foran massekravene. Det følger av dette at pantsikrede formuesgoder ikke kan benyttes til dekning av boomkostninger så langt det pantesikrede krav gjelder.

Da gjeldende rett åpner for en vidstrakt adgang til å pantsette formuesgoder, vil ofte debtors formuesgoder i et konkursbo være beheftet med pant. Konsekvensen av dette vil være at en stor andel av konkursbo ikke vil ha verdier til å dekke en bobehandling og må innstilles etter konkursloven § 135.

2.2 Opprettelsen av Falkanger utvalget i 1990

Innføringen av legalpantet må sees i lys av diskusjonen rundt problematikken med at det var en økende rate av konkursbo som ble innstilt etter § 135. Dette skulle tjene til at kreditorfellesskapet tilføres økte midler gjennom oppsporing av aktiva, omstøtelse m v, og generelt å avdekke kritikkverdige og/eller straffbare forhold i forbindelse med konkurser.

Slik summarisk bobehandling måtte motarbeides og som følge av dette ble det såkalte Falkanger-utvalget oppnevnt høsten 1990 og fikk som mandat å utrede endringer i pantelovgivningen med sikte på å tilføre konkursboene mer kapital og bidra til at det kunne gjennomføres en grundigere bobehandling. Utvalgets utredning ble trykket i NOU 1993: 16 Etterkontroll av konkurslovgivningen.

Falkanger-utvalget avviste to av tre modeller for hvordan man skulle implementere legalpant i norsk konkursrett. Utvalget foreslo en modell, et legalpant for boomkostninger etter forslag som professor Sjur Brækhus lanserte i artikkelen Jussens Venner 1976 s. 246-249 i 1976.

Utvalget delte seg i et flertall og mindretall. Flertallet foreslo å innføre et subsidiært legalpant for boomkostninger på 5 prosent av alle pantsatte verdier.

At Legalpantet var subsidiært betyr at den bare kunne benyttes dersom det ikke fantes andre midler i boet til bobehandling. Forslaget fra flertallet hadde bakgrunn i at det måtte tilføres kapital til bobehandling.

Utvalgets mindretall foreslo imidlertid at legalpantet på 5 prosent burde tilfalle boet, uten hensyn til om hele beløpet ble benyttet til bobehandling. Det overskytende skulle etter mindretallets forslag altså ikke fordeles mellom pantehaverne, men i stedet tilfalle de usikrede fordringshaverne som dividende. Etter mindretallets forslag ville legalpanteretten heller ikke være subsidiær.

Utvalgets forslag gikk ut på at 5 prosent av verdien av samtlige pantsatte formuesgoder i et konkursbo skal gå til dekning av omkostningene i konkursboet. Pantets verdi skulle beregnes på det tidspunkt legalpanteretten ble benyttet og det skulle omfatte alle pantsatte formuesgoder, så vel løsøre som fast eiendom og skip.

For å sikre at midlene gikk til boet ble det foreslått at pantehaverne enten innløste legalpanteretten eller ved at panteobjektet ble realisert. Det åpnes også for at boet kan låne midler til bobehandling, med sikkerhet i legalpantet. Utvalget så det likevel som hensiktsmessig at boet gis en vidtgående realisjonsrett¹⁴.

Dersom det sikrede beløp ikke ble innbetalt frivillig til boet innen den fristen som ble avtalt eller som tingretten fastsatte, kan boet kreve formuesgodet solgt etter reglene i dekningsloven § 8-15.

Det ble videre foreslått av utvalget at det ved innløsning av pantsatt eiendel, skal verdien regnes ut fra pantets pålydende på tidspunktet for innløsning, jfr. NOU 1993:16 s.143. Utvalget hevder at dette vil være en praktisk og enkel løsning ved at skifteretten gis myndigheten til å fastsette grunnlaget for verdisettingen.

Hensynet til pantehaveren blir så ivaretatt ved at det foreligger adgang til å kreve takst. Dette skal imidlertid innhentes på egen regning og takstmann må på forhånd godkjennes av skifteretten.

2.3 Ot.prp. nr. 26 (1998-99)

Utvalgets innstilling forelå våren 1998. Forslaget besto av et førsteprioritets 5 prosent legalpant for boomkostninger og støttet seg til mindretallets forslag i utredning fra NOU 1993:16. Justisdepartementet begrunnet dette med at mindretallets forslag hvor legalpantet uansett skulle tilfalle boet og kunne gå til dekning av boets øvrige kreditorer var retts teknisk bedre og mer praktisk å gjennomføre.

I Innst. O. Nr. 77 (1998-1999) besluttet imidlertid justiskomiteen å ikke innføre denne regelen.

¹⁴ NOU 1993: 16 s. 142-143

2.4 Ot. prp. Nr. 23 (2003 – 2004)

Basert på Stortingets anmodning sendte justisdepartementet i 2001 på nytt ut et notat som tok opp igjen en subsidiær ordning som flertallet fra Falkanger utvalget støttet seg til. Det ble her besluttet at det overskytende av de 5 prosent skal fordeles og utbetales til panthaverne.

Mindretallet foreslo at det ved legalpantets realisering, så skulle det overskytende av de 5 prosent av panteverdien, som ikke ble brukt til boomkostningene tilfalle boet og gå til dividende utbetaling til kreditorene og ikke utbetales til pantehaver¹⁵.

Den norske Revisorforening mente prinsipielt at det er uriktig å velte boomkostningene over på kreditorene ved å innføre et legalpant. Foreningen uttalte:

«Dette vil i første rekke ramme de kreditorer som er sikret ved pant, og som følgelig har minst å vinne ved en utvidet bobehandling. Så lenge pantelovgivningen aksepterer at en kreditor sikrer sine interesser gjennom pant, virker det urimelig at deler av denne sikkerhet skal avgis til fordel for en bobehandling som i første rekke tjener det offentlige, eventuelt andre kreditorgrupper. Det ville derfor, etter vår oppfatning, vært mer nærliggende å vurdere om pantelovens regler burde endres på noe punkt. Vi tar imidlertid til etterretning at det under tidligere høring var få innvendinger mot en legalpanteordning og utdyper derfor ikke punktet nærmere. Til selve lovforslaget har vi på dette grunnlag ingen spesielle kommentarer¹⁶.»

Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) og Sparebankforeningen i Norge støttet imidlertid dette forslaget, men “under den klare forutsetningen at legalpantet skal være en subsidiær dekningsreserve for å realisere kreditorinteresser”¹⁷.

Det ble også lagt til grunn at konsekvensen for bankkundene ville bli at legalpantregelen kunne medføre noe økt kredittpris for de næringsdrivende.

Dette beror på at kredittgiverne ikke kan forvente å få ut mer enn 95 % av verdien av formuesobjektet ved en eventuell konkurs.

Dersom en næringsdrivende vil låne penger utenfor verdien av 95 % av sine pantsettbare formuesgoder, må det forventes at denne del av lånet blir en usikret kreditt, som normalt har høyere kredittpris enn realkreditt. Dette kan likevel ikke forventes å bli virkningen ved låneopptak med sikkerhet i særskilt verdifulle pantobjekter.

Legalpantet vil på grunn av begrensningen til nødvendige boomkostninger i alminnelighet ikke bli utnyttet fullt ut i særskilt verdifulle formuesgoder¹⁸.

¹⁵ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 14

¹⁶ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 21

¹⁷ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 18

Det ble videre uttalt at legalpantet ikke måtte "representere en dekningsreserve som kan legitimere boet til å gjennomføre økonomisk etterforskning", da dette er politiets oppgave¹⁹.

Denne gang fikk forslaget i høringsnotat bred støtte og ble fulgt opp i Ot. prp. Nr. 23 (2003 – 2004).

Departementet sluttet seg til forslaget med bakgrunn i at dette var en måte å bidra til at det ble gjennomført grundigere bobehandling på og at det ville være en effektiv måte å motarbeide innstilling av "tomme" bo.

Stortinget vedtok våren 2004 en lov som medførte endringer i lovgivning innen konkurs- og panterett, panteloven § 6-4²⁰.

Det ble også vedtatt andre tiltak for å sikre tilstrekkelige med midler til bobehandlingen, herunder nye prosedyrer for hvordan boer skal gå frem når det er aktuelt å selge skyldnerens aktiva tilbake til skyldneren eller dennes nærstående samt en utvidet adgang for konkursboer til å overdra skyldnerens leieavtaler²¹.

Rekvirentgebyret ble besluttet økt fra kr 20.000 til 50 R.

2.5 Resultat – Et subsidært legalpant

Den nye bestemmelsen i panteloven av 8.februar 1980, § 6-4 lyder slik;

§ 6-4. Lovbestemt pant for boomkostninger

(1) Konkursboet har lovbestemt pant i ethvert formuesgode beheftet med pant som tilhører skyldneren på konkursåpningstidspunktet og som kan være gjenstand for utlegg eller konkursbeslag. Konkursboet har også lovbestemt pant i formuesgoder som en tredjeperson har stilt som pantesikkerhet for konkursskyldnerens gjeld, når sikkerheten består på konkursåpningstidspunktet.

Panteretten utgjør fem prosent av formuesgodets beregnede verdi eller av det et salg av formuesgodet innbringer, men maksimalt 700 ganger rettsgebyret i hvert realregistrerte panteobjekt. Panteretten går foran annet lovbestemt pant og alle andre heftelser i formuesgodet. Panteretten kan bare benyttes til å dekke nødvendige boomkostninger.

¹⁸ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 21

¹⁹ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 18

²⁰ Innst Ot.prp. nr. 59 (2003 – 2004) punkt 4

²¹ Konkursrådet - Fagstoff: Nytt i konkurs- pantelovgivningen - **Legalpant for boomkostninger, lov om finansiell sikkerhetsstillelse** v/ advokat Reidar Myhre, Thommessen Krefting Greve Lund AS

(2) Enhver panthaver eller annen interessert kan innløse boets panterett. Dersom flere ønsker å innløse, har den best prioriterte panthaveren fortrinnsrett til innløsning.

(3) Boet eller den som vil innløse boets panterett kan kreve formuesgodets verdi fastsatt av tingretten. Ved beregningen av formuesgodets verdi skal forholdene på verdsettingstidspunktet legges til grunn. Til grunn for verdsettingen kan tingretten innhente takst som dekkes av boet. I særlige tilfeller kan tingretten bestemme at verdsettingen skal skje ved skiftetakst, jf. skifteloven § 125. I så fall kan retten også fastsette en godtgjørelse for skjønnsmedlemmene som fraviker fra de satsene som ellers gjelder ved skiftetakst. Skiftetakst etter denne bestemmelsen kan ikke overprøves ved overtakst.

(4) Den som innløser boets panterett, trer inn i boets prioritet for et tilsvarende beløp. Innløserens panterett følger reglene for avtalepant i vedkommende formuesgode og skal anses stiftet på betalingstidspunktet. Bostyreren skal snarest mulig og i alle tilfelle før formuesgodet abandoneres eller overføres til en panthaver, sørge for at panteretten får rettsvern etter alminnelige regler.

(5) Dersom det sikrede beløp ikke innbetales frivillig til boet innen den fristen som er avtalt eller som tingretten har fastsatt, kan boet kreve formuesgodet solgt etter reglene i dekningsloven § 8-15.

(6) Er et formuesgode med panterett i som tilhørte skyldneren, solgt senere enn tre måneder før frisdagen (jf. dekningsloven § 1-2), kan tingretten ved kjennelse beslutte at den eller de panthavere som har fått dekning, men som ikke ville ha fått like stor dekning om boet hadde fått fem prosent av salgssummen, skal innbetale inntil fem prosent av salgssummen til boet såfremt det trengs til dekning av nødvendige boomkostninger. Dette gjelder likevel ikke dersom salget er foretatt som ledd i ordinær og forsvarlig drift.

(7) Tingretten avgjør hvor mye av verdiene som omfattes av legalpantet som det er nødvendig å benytte under bobehandlingen. Er boets panterett innløst og det ved slutningen av boet er midler til helt eller delvis å dekke boomkostningene uten å utnytte legalpanteretten, tilbakebetales det overskytende beløp til innløseren. Er formuesgodet realisert, skal det overskytende beløp tilfalle den eller dem som ville fått dekning dersom legalpanteretten ikke var blitt utnyttet. Er flere formuesgoder realisert, fordeles beløpet på grunnlag av realisasjonssummene.

(8) Reglene i denne paragrafen gjelder tilsvarende ved offentlig skifte av insolvent dødsbo og for øvrig med de begrensningene som følger av overenskomst med fremmed stat.

(9) Konkursboet har ikke lovbestemt pant etter første ledd i formuesgoder som inngår i en finansiell sikkerhetsstillelse etter lov 26. mars 2004 nr. 17 om finansiell sikkerhetsstillelse.

Bestemmelsen innførte med dette at boet fikk et lovbestemt pant med prioritet over øvrig pant til dekning av boomkostninger. Dette legalpantet utgjør inntil 5 prosent av verdiene av skyldnerens panteheftet aktiva.

Det fremgår av forarbeidene at "beheftet med pant" omfatter ikke bare avtalepant, men også utleggspant og annen legalpant²².

²² Ot.prp.nr. 23 (2003 – 2004) s. 62

Formuesgoder som kan pantsettes, men som er unntatt fra kreditorbeslag, faller imidlertid utenfor boets legalpant, jfr. Jens Edvin A. Skoghøy panterett av 2004 s. 126.

Dette legalpantet er imidlertid subsidiært, hvilket betyr at det kun kan gjøres gjeldene for å dekke "nødvendige boomkostninger" som boet ellers ikke har midler til å dekke.

Med midler menes ethvert formuesgode som tilhører debitor og som kan selges, utleies eller på annen måte omgjøres i penger, jfr. dekningsloven § 2-2.

Det er kun når disse midlene ikke er tilstrekkelige at Legalpantet kan brukes til å finansiere bobehandlingen. Dette innebærer at legalpantmidler som er igjen etter at nødvendige boomkostninger er dekket skal tilbakeføres til pantehaver.

Det er tingretten som avgjør hva som skal regnes som nødvendige boomkostninger og dette omfatter også hvor mye av verdiene som skal omfattes av legalpantet og hva som er nødvendig å benytte, jfr. pantel. § 6 – 4, punkt 7.

Er formuesgodet realisert, skal det overskytende beløp tilfalle den eller dem som ville fått dekning dersom legalpanteretten ikke var blitt utnyttet. Er flere formuesgoder realisert, fordeles beløpet på grunnlag av realisasjonssummene, jfr. § 6 – 4, punkt 7, 2.setning.

Om legalpantet skal være subsidiært eller ikke har vært drøftet under hele lovgivningsprosessen.

2.6 Overgangsreglene

Pantelovens § 6 – 4 ble tilføyd ved lov 23. april 2004 nr. 18. Bestemmelsen trådte i kraft 1. juli 2005. Den gjelder bare konkursboer der begjæring om gjeldsforhandling eller konkurs er kommet inn til tingretten etter lovens ikrafttredelse, jfr. endringsloven av 23. april 2004 avsnitt VI nr. 2.

For legalpant etter § 6 – 4 er det i endringsloven avsnitt VI nr. 3 fastsatt at "lovbestemt pant" etter panteloven § 6- 4 går foran avtalepant som er stiftet før loven trådte i kraft, tre år etter ikrafttredelsen.

Det følger av denne bestemmelsens første punktum at det først er når konkurs er åpnet etter gjeldsforhandlings- eller konkursbegjæring som er kommet inn til retten senere enn tre år etter ikrafttredelsen, at legalpantet vil få virkning i forhold til eldre pantsettelsesavtaler²³.

Det gjelder ikke noen tilsvarende overgangsregel for eldre utleggspant.

²³ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 67, jfr. s. 23-24

3.0 Konkursboets legalpant i "nødvendige boomkostninger"

3.1 Panteretten kan bare benyttes til å dekke "nødvendige boomkostninger".

I norske konkursbo er det ikke uvanlig at bostyrer kommer ovenfor boforringende disposisjoner.

Dette kan være disposisjoner som reduserer selskapets aktiva uten at passiva blir tilsvarende redusert. Slike disposisjoner som reduserer aktiva kan være gaver, mens boforringelse i form av gjeldsforøkelse skjer ved at selskaper øker gjeldsposten uten at debitor får tilsvarende vederlag for denne transaksjonen.

Det kan også være tilfeller der både aktiva og passiva blir redusert, hvor det er nødvendig å undersøke om vilkårene for omstøtelse er til stede eller hvor en insolvent skyldner begunstiger enkelte fordringshavere og forfordeler de øvrige kreditorene.

Undersøkelser som er ment til å avdekke boforringende disposisjoner, avdekke ulovlig forretningsførsel og bekjempe unndragelser av skatter og midler er ikke direkte omtalt i legalpant bestemmelsen i panteloven § 6 – 4.

Det fremgår imidlertid av panteloven §6-4 1.ledd, femte punktum at bostyrer kan kun benytte legalpant til å dekke "nødvendige boomkostninger".

Spørsmålet blir da om hva som ligger i "nødvendige boomkostninger".

Uttrykket "nødvendige boomkostninger" kan tolkes dit hen at det skal forstås på samme måte som det fremgår av dekningsloven §9-2 1.ledd nr. 2. Her er omkostningene begrenset til det aktuelle konkursbo og skiller mellom omkostninger ved bobehandlingen og andre forpliktelser påført skyldnerens bo under bobehandlingen. Som omkostninger ved bobehandlingen regnes blant annet rettsgebyret, godtgjørelse til bostyrer og borevisor og rimelige omkostninger påført en rekvirent i forbindelse med begjæring om rådighetsforbud før konkurs og i forbindelse med begjæring om konkursåpning²⁴.

Når det etter panteloven 6-4 1.ledd 5.punktum bare er tilgang til å dekke "nødvendige" boomkostninger innebærer dette ikke at alle omkostninger etter dekningsloven § 9-2 1.ledd nr. 2 er automatisk dekket av legalpantet. Det åpnes imidlertid her opp for å foreta en konkret vurdering av hva som kan anses som nødvendige omkostninger²⁵.

²⁴ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 63

²⁵ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 63

Tolkningen av hva som skal anses som nødvendige omkostninger må sees i lys av de samfunnspolitiske hensyn som fordret innføring av et legalpant for "nødvendige boomkostninger". Formålet er at det skal foreligge tilstrekkelige midler til å foreta en forsvarlig bobehandling. Innstilling av bo etter kkl § 135 er uheldig ut i fra et samfunnsøkonomisk og politisk perspektiv, idet unndratte midler forblir unndratte med den konsekvensen av at kreditorer ikke får sine krav som ellers helt eller delvis ville kunne blitt dekket. Dette kan igjen skape grunnlag for nye konkurser og være skadelig for utviklingen i næringslivet.

En annen side ved at bobehandlingen blir innstilt grunnet manglende midler er at det da ikke vil foreligge anledning til å undersøke skyldnerens foretningsførsel med formål å avdekke omstøtelige disposisjoner, skjulte midler eller andre kriminelle handlinger.

Det må som hovedregel legges til grunn at de oppgaver som bostyrer er pålagt etter konkursloven kan dekkes av regelen om "nødvendige boomkostninger".

Slike lovpålagte oppgaver følger av konkurslovens §§ 85, 120 og 122 og dekker arbeid mot en oversikt av skyldners foretningsførsel og boets stilling, samt utføre de pålagte kunngjøringer og registreringer. Det skal også gjøres undersøkelser om det foreligger mulige omstøtelige transaksjoner.

En nærmere presisering av boomkostninger fremgår av bestemmelsene i rettsgebyr loven og konkursloven.

Det fremgår av rettsgebyrloven § 16 nr. 1 at rettens gebyr, som er 25 ganger rettsgebyret skal regnes som boomkostninger. Dette utgjør per i dag kr. 21.500.

Legalpant skal imidlertid bare nyttes dersom det ikke er andre midler i boet og det vil i så tilfellet bli et innstillingsbo. Ved innstillingsbo betales kun halvt rettsgebyr, kr. 10.750.

Rettsgebyret ved innstillingsbo må følgelig anses som en "nødvendig boomkostning".

Ved utloddingsbo skal ikke legalpantet nyttes da legalpantet er sekundært.

Salær til bostyrer, bostyremedlemmer, til vurderings- og tilsynsmenn og revisor regnes som boomkostninger jf. Konkursloven §§ 157 – 159.

Spørsmålet blir i hvilke utstrekning salær til dem som deltar under bobehandlingen kan dekkes av legalpantet for nødvendige boomkostninger.

Ved oppnevning av bostyrer etter konkursloven § 77, 1.ledd skal retten "straks" utnevne en bostyrer som skal foreta de formelle oppgavene ved konkursen.

Som hovedregel er det en advokat som skal bistå i behandlingen av boet, men det er ikke et krav at bostyrer har denne formelle kompetansen.

Spørsmålet blir da om i hvilket omfang salær til bostyrer dekkes av legalpantet for "nødvendige" boomkostninger.

Det fremgår av Oslo skifterett og byskriverembete sine prinsipper for salær fastsettelse i konkurs- og tvangsavviklingsboer at det er domstolens plikt å fastsette et rimelig honorar til bostyrer for at bobehandling blir utført på en betryggende og forsvarlig måte.

Denne vurderingen gjøres på bagrunn av tingrettens erfaring og beror på et saklig skjønn, basert på vurdering av boets art, omfang, størrelse av aktiva og passiva, vanskelighetsgrad, forvaltningens omfang, realisasjon, nødvendig arbeid, påløpte kostnader, tidsforbruk og timesats²⁶.

Dette taler for at salær til bostyrer skal anses som "nødvendige boomkostninger" etter tingrettens vurdering av rimelig salær til en forsvarlig bobehandling.

Denne vurderingen kan imidlertid føre til at domstolen setter et annet salær en hva bobestyrer vurderer ut fra sin subjektive oppfatning av arbeidets omfang, egen effektivitet og oppfatningen om salærnivå²⁷.

Oslo skifterett og byskriverembete²⁸ uttaler imidlertid at det skal være en konkret skjønnsmessig avveining i det enkelte tilfellet og til tross for at det er nødvendig å ha et visst grunnlag i hva domstolen mener bør være et generelt utgangspunkt ved vurderingen, så kan det eksempelvis være at store og kompliserte boer gir større utfordringer for retten til å foreta en konkret vurdering av arbeidet som må utføres.

Dette tolkes dit hen at det åpnes for at det etter en vurdering kan godkjennes at bostyrers salær oppgave går utover rettens opprinnelige vurdering av et rimelig honorar i store og kompliserte bo. Denne avgjørelsen beror på tingrettens nærmere vurderingen av boets art og omfang.

Spørsmålet blir da om salær utover rettens honorar fastsettelse i mindre bo også kan dekkes av legalpantet i de nødvendige boomkostningene.

Oslo skifterett og byskriverembetes uttalelser omfatter kun at det i store og kompliserte bo vil være mer utfordrende å fastsette et korrekt salær til bostyrer. Dette taler for at mindre kompliserte bo må forholde seg til det honorar som retten anser som nødvendig til å foreta en forsvarlig bobehandling.

²⁶ Konkursrådet: Oslo Skifterett og Byskriverembete: Rundskriv om Prinsipper for salærfastsettelse i konkurs- og tvangsavviklingsboer, Oslo 8 november 2000.

²⁷ Konkursrådet: Oslo Skifterett og Byskriverembete: Rundskriv om Prinsipper for salærfastsettelse i konkurs- og tvangsavviklingsboer, Oslo 8 november 2000.

²⁸ Konkursrådet: Oslo Skifterett og Byskriverembete: Rundskriv om Prinsipper for salærfastsettelse i konkurs- og tvangsavviklingsboer, Oslo 8 november 2000.

Det må imidlertid i vurderingen legges vekt på formålet bak panteloven § 6 – 4. Legalpant bestemmelsen har som formål å sikre midler i et konkursbo, slik at bostyrer har mulighet til å forsvarlig undersøke og avdekke skjulte midler og eller omstøtelige transaksjoner. Den har også som formål å gi bostyrer tilstrekkelig midler til å avdekke økonomisk kriminalitet, uavhengig av boets størrelse.

Dette taler for at dersom fortsatt bobehandling utover den salær satt av tingretten kan dekkes av legalpantet for "nødvendige boomkostninger" dersom dette tjener formålet bak bestemmelsen.

Dette synet støttes av Brækhus som uttaler at "et bekreftende svar er formodentlig på plass i tilfeller hvor det er en viss utsikt til at en fortsatt bobehandling vil avdekke omstøtelige transaksjoner eller verdier som er stukket unna rent fysisk".

Salær til bostyrer utover tingrettens vurdering av rimelig salær kan følgelig dekkes av "nødvendige boomkostninger" etter vurdering fra tingretten.

Bostyrer plikter videre å innfordre boets utestående fordringer, jfr. § 85, 1. ledd, pkt. 2

Spørsmålet er hva plikten til innfordring av utestående fordringer omfatter.

Utestående fordringer regnes som et uttrykk for åpne krav oppstått ved kredittsalg til kunder. Dette omfatter ofte ubetalte faktura.

Det inngår i bobestyrers oppgave å følge den en normal rutine ved innfordring av utbetalte faktura, jfr. inkassoloven kap. 4.

Det følger av disse bestemmelsene at dette omfatter å sende ut en påminnelse om betaling av faktura. Deretter følger 2. gangs puring innen 10 dager etter at fristen utgår.

Dersom faktura ikke er betalt etter dette, sendes det ut en 3. gangs puring med inkassovarsel. Dersom det fremdeles ikke blir betalt, iversettes rettslig inndrivelse

Spørsmålet blir da om arbeidet med utsendelser av faktura og rettslig inndrivelse kan bli falle inn under "nødvendige boomkostninger".

Det ligger etter ordlyden kun et krav om at bostyrer bruker arbeidstimer på å utføre dette arbeidet.

Dette taler for at denne plikten inngår i salæroppgaven som bostyrer sender inn, og må vurderes nærmere etter tingrettens vurdering av salæroppgaven.

Bostyrer kan imidlertid overbringe denne oppgaven til eksternt inkassobyrå eller regnskapskontor. Begrunnelsen for dette kan være av effektivitet hensyn, da denne type oppgaver hører til under slike selskap sine primære forretningsoppgaver.

Spørsmålet blir da om legalpant i "nødvendige boomkostninger" kan benyttes til å dekke kostnaden med å leie en ekstern part til å innfordre utestående fordringer.

Det fremgår av Oslo skifterett og byskriverembetes prinsipper for salær fastsettelse i konkurs- og tvangsavviklingsboer at bobestyrere må handle rasjonelt og effektivt, og bobestyrer må ha betydelig grad av frihet til å anvende medhjelpere som kan bidra til det.

Spørsmålet blir da om hva som ligger i betydelig grad av frihet til å anvende medhjelpere.

Dette må sees i sammenheng med en vurdering av boets art og omfang²⁹.

Dette tolkes dit hen at det skal foretas en konkret vurdering av effektivitets hensynet til bostyrers øvrige oppgaver i boet og omfanget av arbeidet som kreves for å innfordre ubetalte faktura.

Dersom tingretten finner at det foreligger grunnlag for å hente inn et eksternt firma for å foreta denne oppgaven, så kan innleid hjelp til innfordring av utestående fordringer dekkes av legalpantet i "nødvendige boomkostninger.

Tingretten skal også ta stilling til om det er behov for et kreditorutvalg, jfr.kkl § 83, 1.ledd Et slikt utvalg skal sammen med bostyrer ivareta kreditorenes felles interesser ovenfor den enkelte fordringshaver og tredjemann og skal bestå av en til tre representanter for kreditorene i boet.

Det fremgår av ordlyden at kreditorutvalget ikke er obligatorisk, men skal oppnevnes når boets størrelse, vanskelighetsgrad eller øvrige forhold tilsier dette.

Spørsmålet blir da om salær til kreditorutvalget dekkes av "nødvendige boomkostninger".

Det fremgår av konkursloven § 83, 1. ledd at medlemmene av kreditorutvalget "fortrinnsvis" oppnevnes blant boets kreditorer, men også andre kan oppnevnes.

Dette åpner for at der det kan være nødvendig å oppnevne kreditorutvalg hvor det er behov for særskilt ekspertise i bransjer eller når forholdene tilsier at det er fordelsmessig med kreditormedvirkning.

Dette taler for at salær til kreditorutvalg kan inngå i de "nødvendige boomkostningene".

Bostyrer har i de bo, hvor forholdene tilsier at det kan være behov for å innhente assistanse fra kreditorutvalg, mulighet for å påvirke hvem et slikt utvalg kan bestå av. Dette beror på bostyrers skjønn for hvilke kompetanse som er nødvendig for en forsvarlig bobehandling. Loven åpner for at bostyrer kan gi tingretten råd om og i tilfelle hvem som bør oppnevnes, jfr. konkursloven § 83, 3.ledd, annet punktum.

Det fremgår imidlertid av § 83, 3.ledd, tredje punktum at oppnevningen av et kreditorutvalg kan gjøres betinget av at det ikke betales godtgjørelse med mindre boets midler er tilstrekkelig til det.

Det kan av ordlyden tolkes dit hen at det må foreligge en høy terskel for at tingretten skal la godtgjørelse til kreditorutvalg inngå i de "nødvendige boomkostninger".

²⁹ Konkursrådet: Oslo Skifterett og Bysrøverembete: Rundskriv om Prinsipper for salærfastsettelse I konkurs- og tvangsavviklingsboer, Oslo 8 november 2000.

Spørsmålet blir da om godtgjørelse til kreditorutvalg kan i særskilte tilfeller inngå i de "nødvendige boomkostnadene".

Det fremgår av konkursrådet³⁰ at Kreditorutvalgsmedlemmer bør stille sikkerhet for sitt ansvar. Dette taler for at medlemmene av kreditorutvalget selv stiller godtgjørelse for det arbeidet de gjør i forbindelse med å delta i utvalget.

Dette tolkes dit hen at godtgjørelse til kreditorutvalgets medlemmer ikke kan dekkes av legalpantet for "nødvendige boomkostninger".

Det kan imidlertid oppnevnes representanter som ikke er en del av boets kreditorer dersom retten finner dette hensiktsmessig etter konkursboets forhold.

Dette vil i utgangspunktet kun inntreffe når boet er av en slik art at det er viktig å innhente kompetanse som er ikke foreligger hos boets kreditorer, jfr. kkl. § 83, 1.ledd.

Eksempel på dette kan være ved taksering av næringseiendommer og varebeholdning som krever særlig kvalifiserte skjønnsmenn.³¹

Konklusjonen er da at det er etter rettens skjønn å vurdere om dette er nødvendig kompetanse for å ivareta kreditorenes felles interesser ovenfor den enkelte fordringshaver.

Bestemmelsene i konkurslovens kap. 9 og 10 regulerer tilgangen til å innhente revisor til et konkursbo.

Spørsmålet er da om salær til revisor kan dekkes av "nødvendige boomkostninger".

Det fremgår av konkurslovens § 77, 3.ledd at retten "kan" oppnevne revisor. Det tolkes fra ordlyden at tingretten tar avgjørelsen om det er adgang for å innhente revisor.

Lovens formelle hovedregel er imidlertid at revisor skal oppnevnes, jfr. konkursloven § 90 og § 77 tredje ledd. Dette skal skje ved første skiftesamling, jfr. Kkl. 78, 1.ledd, punkt 2.

Det fremgår imidlertid av konkurslovens § 90, 4.ledd at en borevisor ikke skal oppnevnes dersom det er åpenbart at boet ikke har midler til å dekke dette.

Dette taler for at kostnader til revisor ikke skal dekkes av de "nødvendige boomkostninger", jfr. § 6-4, 1. ledd, siste setning.

³⁰ Konkursrådet – Huskeliste for dommere i konkurs saker.

³¹ Jens Edvin A. Skoghøy panterrett 2004

Dette støttes av kkl §90, 4.ledd, 2. punktum, hvor det fremgår at dersom borevisor ikke oppnevnes av retten, kan revisjon av boregnskapet overlates til medlemmene av kreditorutvalget.

Salær til borevisor blir følgelig at ikke automatisk dekket av "nødvendige boomkostninger".

Spørsmålet blir da om hva som kreves for at kostnader tilknyttet tjenestene til en revisor kan dekkes av "nødvendige boomkostninger".

Dersom et kreditorutvalg ikke er oppnevnt og tingretten av prinsipielle grunner ikke burde påta seg revisjon av boets regnskap, kan imidlertid tingretten eller bostyrer engasjere revisor eller annen kvalifisert person til å revidere boets regnskap³².

Dette åpner for at dersom retten ikke oppnevner revisor ved første skiftesamling, så foreligger det fremdeles muligheter for bostyrer på senere tidspunkt å hente dette inn for å utrede regnskap og selskapets økonomiske situasjon dersom det foreligger særlige behov for dette.

Spørsmålet blir da om hva som ligger i særlige behov for å innhente revisor.

Av ordlyden kan dette tolkes dit hen at det foreligger skjellig grunn til mistanke om bedrageri eller mistenkelige transaksjoner. Dette kan fordrer strakstiltak for å redusere tapsrisikoen og følgelig nødvendiggjør ytterligere undersøkelser fra revisor for en effektiv behandling av saken.

Spørsmålet blir således om kostnadene tilknyttet innhenting av revisor på dette grunnlaget kan oppfylle kravet for det lovbestemte pantet for de "nødvendige boomkostninger".

Dette vil bero på en konkret vurdering for hver enkelt sak, og det forekommer fra rettskildene at det foreligger visse kriterier for vurderingen.

Spørsmål blir da om hvilke kriterier som ligger til grunn for vurderingen.

Dersom unntaksbestemmelsen etter § 902.ledd, 3.avsnitt blir anvendt ved første skriftesamling jfr. § 90, men boet på et senere tidspunkt kommer over uregelmessigheter i regnskapsgjennomgangen eller forhold blir oppdaget som gjør at kriteriene for kravet til revisor er tilstede, må det foretas en vurdering av nødvendigheten av å innhente revisor, ut ifra de formålsbetraktningene som fremkommer av forarbeidene til panteloven § 6 - 4.

Her må det nærmere vurderes om graden til mistanke om illojale transaksjoner tilsier at det foreligger konkrete nok holdepunkter for nærmere bokettersyn.

³² Konkursrådet – Huskeliste for dommere i konkurs saker.

Det kan da tenkes at bostyrer må innhente revisjonstjenester for å undersøke muligheter for ulovlige eller omstøtelige transaksjoner. Dersom det fremkommer av disse undersøkelsene at et omstøtelsessøksmål kan vinne frem, så kan kostnadene ved ekspertisen og søksmålet være å anse som "nødvendige".

Det må videre i vurderingen også legges til grunn at tingretten kan for å begrense boets utgifter, gi denne et begrenset mandat jfr. konkursloven § 90 tredje ledd. Et slikt begrenset mandat kan innebære at revisor får i oppgave redegjøre for et begrenset område av regnskapet.

Et slikt begrenset mandat for revisor skal fastsettes av tingretten i samråd med bostyrer og burde være det første steget før bostyrer velger å innhente bistand fra revisor.

Det konkluderes følgelig med at salær til revisor kan dekkes av "nødvendige boomkostninger" etter tingrettens konkrete vurdering av saken.

Det fremgår av forarbeid³³ til panteloven § 6 - 4 at som boomkostninger skal en også regne omkostninger ved prosesser hvor boet er saksøker eller blir saksøkt.

Spørsmålet blir da om et omstøtelsessøksmål kan dekkes av legalpant for "nødvendige boomkostninger".

Bostyrer sin oppgave er å skaffe til veie midler til å dekke mest mulig av den konkursrammedes gjeld, jfr. Konkursloven § 85.

En viktig del av denne oppgaven er å foreta undersøkelser om noen av debitors disposisjoner forut for konkursen kan være gjenstand for omstøtelse, til fordel for kreditorfellesskapet.

Omstøtelse er en omgjøring av en disposisjon slik at rettsstilstanden blir som om disposisjonen aldri har funnet sted.

Til grunn for omstøtelsesreglene ligger imidlertid det en formodning om at skyldner har opptråd ut ifra illojalitet til kreditorfellesskapet.

Det er transaksjoner som foretas når økonomien svikter som da antas å være motivert av en forestående konkurs og kan følgelig omstøtes til fordel for boet.

Slik illojalitet kan komme til uttrykk ved at debitor forfordeler midler til enkelte kreditorer på de øvriges bekostning³⁴, hvilket antas å regne som et brudd på likhetsprinsippet som forutsetter at midlene skal fordeles likt mellom kreditorene.

I konkurssammenheng kan man omstøte visse disposisjoner som er foretatt forut for konkursåpningen, jfr. dekningsloven kap. 5.

³³ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 63

³⁴ Huser 1992, s. 49 og Andenæs 1999, s. 216

Bostyrers plikt til å forfølge mulige omstøtelige disposisjoner er hjemlet i konkurslovens § 85, 1. ledd, punkt 3, hvorpå det fremgår at "Det påhviler bostyreren å foreta det nødvendige for at boet kan bli oppgjort, bl a for å sørge for [...] mulig forøkning av verdier som finnes i boet.

Dette kan etter ordlyden tolkes som om bestemmelsen stiller en lav terskel for når plikten inntreffer for å forfølge en potensiell økning av verdiene i et bo. Dette taler for at kostnader ved omstøtelses søksmål faller inn under "nødvendige boomkostninger.

Dette utgangspunktet støttes av forarbeidene til panteloven § 6 – 4, hvor det fremkommer at ved mulige omstøtelige disposisjoner, så vil det være naturlig at bostyrer gjør visse undersøkelser for å utrede mulighetene for å vinne frem med omstøtelsessøksmål. Dersom undersøkelsene som gir rimelig grunn til å anta at omstøtelsessøksmål vil føre frem, så kan kostnadene ved omstøtelsessøksmålet være å anse som nødvendige boomkostninger³⁵.

Det skilles imidlertid mellom objektive og subjektive omstøtelsesregler.

Spørsmålet blir da om søksmål om omstøtelse på objektivt grunnlag kan dekkes av legalpantet i "nødvendige boomkostninger".

At en regel er objektiv vil si at det er adgang til å omstøte en nærmere angitt disposisjon, uten at man må ta hensyn til å bevise at medkontrahenten var i god tro da disposisjonen fant sted.

De objektive reglene må ses på bakgrunn av rettstekniske hensyn og det vil følgelig være nødvendig med regler uten subjektive skyldkrav som åpner for omstøtelse dersom bestemte objektive vilkår er oppfylt.

Tar en da hensyn til at de objektive reglene sees i sammenheng med formmodningen om at transaksjonen er illojalt ovenfor kreditorfelleskapet og det legges til grunn at slik illojalitet foreligger ved de disposisjoner som loven oppstiller, så vil en kunne hevde at det rimelig grunn til å tro slike søksmål vil vinne frem.

Det frem går av forarbeidene at kostnadene ved å føre omstøtelsessøksmål som "gir rimelig grunn" til å anta at vil føre frem, så vil disse omkostningene anses som "nødvendige boomkostninger"³⁶.

Det kan følgelig legges til grunn at omstøtelses søksmål av objektiv karakter kan anses som "nødvendige boomkostninger".

³⁵ Ot.prp. nr. 23 2003 – 2004 s. 63

³⁶ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 63

Spørsmålet blir da om søksmål om omstøtelse på subjektivt grunnlag kan dekkes av "nødvendige boomkostninger".

At en disposisjon kan omstøtes på subjektiv grunnlag betyr at det oppstilles et krav om skyld hos medkontrahenten i forhold til disposisjonens illojale karakter som vilkår for omstøtelse. Begrunnelsen for kravet om skyld er at det kan oppfattes som urimelig dersom medkontrahenten blir straffet etter at denne har lagt til grunn at disposisjonen er endelig, dersom vedkommende var uviten til debtors illojale opptreden.

De subjektive regler kan innebære bevismessige problemer for boet da det legges til grunn at saksøker, i dette tilfellet bobestyrer har bevisbyrden for å påvise at skylders økonomiske stilling var svak ved tidspunktet for transaksjonen og at mottaker var klar over den svake økonomiske situasjonen og de øvrige forhold som gjorde transaksjonen illojal, jfr. dekningsloven § 5 – 9, 1.ledd.

Det foreligger følgelig en rekke bevismessige utfordringer.

Det følger av de subjektive reglene at det ligger enn mer kompleks vurdering til grunn for å avgjøre om det er rimelig grunn til å tro at et slikt omstøtelsessøksmål kan vinne frem. Det finnes få objektive vurderinger av om bevisene er klare nok til å påvise skyld.

Det fremgår videre av forarbeidene³⁷ at "andre forpliktelser påført skyldnerens bo under bobehandlingen", jfr. deknl. § 9 – 2, 1. ledd nr. 3 ikke omfattes av boomkostninger.

Hvis boet mislykkes i et omstøtelsessøksmål, vil dette bety at boets egne omkostninger vil kunne dekkes av legalpantet, men omkostningsansvaret som pådras overfor motparten vil falle utenfor reglene om legalpant.

Det må følgelig ved vurderingen av om subjektive omstøtelsessøksmål dekkes av legalpantet legges vekt på at prosessrisikoen ved et subjektivt omstøtelsessøksmål er høyere enn ved et objektivt omstøtelsessøksmål. Det er større sjanse for at boet taper søksmålet og boet kan derved svekkes ved den må dekke saksomkostningene til motparten.

Tingretten burde være mer varsom for å tillate at legalpantet blir brukt til søksmål på subjektivt grunnlag og et slikt søksmål burde følgelig være for bostyrers risiko.

Det følger videre av bostyrers plikter å sørge for bevaring, tilsyn og nødvendig forsikring, [...] av boets eiendeler [...], jfr. kkl § 85, 1. ledd, pkt. 3

Dette tolkes som at bostyrer er pliktig til å sørge for at boets verdier blir tatt vare på og er tilstrekkelig forsikret frem til salg.

Dette betyr at kostnader som forsikring av bygg, varelager og leie av utslagslokaler eller lager omfattes av legalpantet i de "nødvendige boomkostningene".

³⁷ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 63

Det inngår også til Bostyrers plikt å gi opplysninger som nevnt i § 122a til påtalemyndigheten og finansstilsynet, jfr. § 85, 1. ledd, pkt. 7

Spørsmålet blir da i hvilket omfang legalpantet i "nødvendige boomkostningene" kan benyttes til avdekke opplysninger som skal innberettes til påtalemyndigheten og finansstilsynet.

Bestemmelsen i kkl § 122a, 2. ledd pålegger bobestyrer en plikt til på begjæring å bistå påtalemyndigheten med å fremskaffe opplysninger og dokumenter som tilhører boet til bruk i etterforskningen av forhold som nevnt i kkl § 120 første ledd, punkt 5. En tilsvarende forpliktelse påhviler borevisor, jfr kkl § 122a tredje ledd.

En naturlig språklig tolkning av ordlyden taler for at bostyrer er pliktig til å delta i etterforskning, dersom påtalemyndigheten krever dette.

I følge forarbeidene tar bestemmelsen sikte på å "legge til rette for et mer rutinemessig og nært samarbeid mellom påtalemyndigheten og boet i tilfeller hvor det foreligger mistanke om straffbare forhold"³⁸. Konkursrådet uttaler at etter deres oppfatning, så vil en fornuftig bruk av bistandsplikten kunne medføre bedre total ressursutnyttelse fra det offentlige side, i forhold til behandlingen av straffbare forhold i forbindelse med konkurs³⁹.

Formålet med regelen etter konkursrådets syn, er å lette politiets arbeide og utnytte den ekspertise og kunnskap om saken som bobestyrer og borevisor innehar. Det vil videre være fordelsmessig for hensynet til samfunnskostnader å unngå dobbeltarbeidet ved at en kan bygge på det grunnlag som allerede er fremskaffet i forbindelse med den ordinære bobehandlingen.

Dette taler for at undersøkelser og overlevering av dokumenter kan inngå i legalpantet i "nødvendige boomkostninger".

Bostyrer plikter etter disse reglene å skaffe oversikt og gjøre rede for forhold som kan være underlagt strafferettslige tiltak. Etter ordlyden åpner imidlertid ikke disse bestemmelsene opp for vidstrakte undersøkelser i forhold som virker mistenkelige, men omfatter heller plikten til å rapportere de forhold som kan gi grunn til mistanke.

Dette synet støttes av uttalelsen fra den Finansnæringens Hovedorganisasjon (FNH) og Sparebankforeningen i Norge under Falkanger utvalget, hvor det uttales legalpantet må ikke "representere en dekningsreserve som kan legitimere boet til å gjennomføre økonomisk etterforskning», da «[d]ette er politiets oppgave"⁴⁰.

Dette taler for at legalpant i "nødvendige boomkostninger" ikke kan benyttes for vidtgående undersøkelser i mistenkelige forhold.

³⁸ Konkursrådets uttalelsenr. 25, 10.02.2011

³⁹ Konkursrådets uttalelse nr. 25, 10.02.2011

⁴⁰ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s.18

Dette får støtte av konkursrådets uttalelse nr. 25, som omhandler konkurslovens § 122a i den utstrekning den bistand som ytes må anses å ligge utenfor boets ordinære bobehandling, har bobestyreren krav på særskilt godtgjørelse av det rekvirerende organ, jfr. Kkl § 122a, 2. ledd, siste setning⁴¹. For at ordningen skal bli benyttet, må politiet ha midler til å betale for bistanden. Utgiftene skal således ikke belastes boet.

Dette får også støtte av juridisk teori, hvor det Brækhus uttaler at "Staten har jo en egen organisasjon for slik etterforskning, nemlig politiet og påtalemyndighet", jfr. Omsetning og kreditt 2 av Sjur Brækhus fra 1994 s. 203

Legalpantet i "nødvendige boomkostninger" kan følgelig ikke benyttes for bistå påtalemyndigheten og finanstilsynet i vidstrakt etterforskning av straffbare forhold.

Forarbeidene til panteloven § 6 – 4 stadfester også noen områder som ikke omfattes av de nødvendige boomkostninger, herunder forpliktelser som inngås eller forplikter boet etter at konkurs er åpnet gjelder ikke som boomkostninger, jfr. Dekningsloven § 9-3, nr. 3⁴².

Dette innebærer at dersom bostyrer forplikter boet igjennom fortsatt drift av næringsvirksomheten, så skal dette ikke anses som omkostninger ved bobehandling og kan følgelig ikke kreves dekket av midler fra legalpantet etter § 6-4 1.ledd, femte punktum.

Under utvalgets utredningen I NOU 1993:16 ble det drøftet å la uttrykket omfatte kostnader som går utover åpningstidspunktet. Det ble her fremmet forslag om å la legalpantet omfavne kostnader ved sivilrettslig etterforskning, innhenting av fagfolk for å gi utredninger ved sider av selskapet og omkostninger i prosesser som boet innleder eller blir trukket inn i som følge av bobehandlingen.

Forarbeidene går imidlertid i mot dette hvor det fremgår at uttrykket "boomkostninger" skal forstås på samme måte som i dekningslovens § 9-2, 1.ledd, nr. 2⁴³.

Kostnader ved behandling av saker etter lønnsgarantiordningen i konkurs kan ikke dekkes av legalpantet, men må, i den utstrekning det ikke er midler i boet til å dekke slike kostnader, dekkes av lønnsgarantiordningen, jfr. Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 63.

⁴¹ Konkursrådets uttalelse nr. 25 10.02.2011

⁴² Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 63

⁴³ Ot.prp.nr. 23 (2003 – 2004) s. 5-6

4.0 Legalpantets omfang og rekkevidde

4.1 Omstøtelsesrett tilbake i tid

Det fremgår av panteloven § 6 – 4, punkt 6 at dersom et ”formuesgode med panterett i som tilhørte skyldneren er blitt solgt senere enn tre måneder før fristdagen”, kan tingretten beslutte at pantehaver må innbetale inntil 5 prosent av salgssummen dersom det er behov for dekning av de nødvendige boomkostningene.

Det fremgår av Falkanger-utvalget at pantelovens § 6 - 4 åpner for et ”objektivt omstøtelsesfrist”⁴⁴. Dette skal ikke anses som en omstøtelsesrett i tradisjonell forstand, men en regel som i praksis utvider legalpant retten i inntil tre måneder før åpningen av konkursen.

Om dette heter det i NOU 1993: 16 s. 144:

«Legalpantet skal dekke konkursboets omkostninger. Panteretten kan således synes uaktuell ved realisasjon som skjer forut for en konkurs. Legalpantordningen vil imidlertid kunne fremskynde panthavers tvangssalg og «frivillig» salg etter sterkt påtrykk fra panthaver. Realiseres objektet før åpning av konkursen, vil pantet utbringe 5 % mer til panthaverne. Utvalget foreslår derfor en tre måneders objektiv «omstøtelsesfrist». Dette er ikke omstøtelse i tradisjonell forstand, men heller en regel som utvider legalpanteretten til å gjelde inntil tre måneder før åpning av konkursen. Både likhetshensyn og effektivitetshensyn taler for en slik ordning. Så vel sikrede som usikrede kreditorer vil ha interesse i at pantsatte objekter ikke realiseres like før en konkurs. De usikrede kreditorer trenger midler til drift av boet, mens de øvrige panthavere er interessert i å fordele bokostnadene på flest mulig objekter. Foretar debitor derimot et salg som ledd i en ordinær og forsvarlig drift, i den forutgående tre måneders perioden, bør legalpantet ikke kunne gjøres gjeldende. Hensynet til omsetningslivet tilsier at kun de alminnelige omstøtelsesregler i dekningsloven kapittel 5 da bør kunne anvendes.»

Dette betyr at dersom et formuesgode med panterett i, som tilhørte skyldneren og som er solgt senere enn tre måneder før fristdagen, kan tingretten ved kjennelse beslutte at den eller de panthavere som har fått dekning, men som ikke ville ha fått like stor dekning om boet hadde fått fem prosent av salgssummen, skal innbetale inntil fem prosent av salgssummen til boet såfremt det er behov for å dekke de nødvendige boomkostninger, jfr. dekningsloven § 1 – 2.

Formålet bak dette er at dersom et objekt realiseres før åpningen av konkursen, så vil panthaverne ha mulighet til å omgå regelen for 5 % av pantsatt verdi i legalpant. Legalpant ordningen kan med andre ord føre til panthavernes ”tvangssalg” ovenfor skyldner⁴⁵.

Det åpnes imidlertid for at debitor kan fritt selge pantsatt formuesgoder dersom det skjer i ledd av en ordinær og forsvarlig drift i den tre forutgående måneder.

⁴⁵ NOU 1993:16 s. 144

4.2 Grense for beløp som omfattes av legalpantet for ”nødvendige boomkostninger”

Legalpanteretten begrenses til ”fem prosent av formuesgodets beregnede verdi eller av det et salg av formuesgodet innbringer” jfr panteloven § 6 – 4, 1.ledd, 3 pkt. Boet får tilgang til legalpantet enten ved innløsning av pantsatt eiendel, hvorpå verdien skal fastsettes av takstmann godkjent av skifteretten. Boet kan også legge beslag på 5 prosent av den summen formuesgodet innbringer ved salg, jfr. § 6 – 4, 2.- 5. ledd.

Prosentandelen skal beregnes ut ifra bruttoverdien av markedsverdien, fratrukket merverdiavgift dersom dette omfattes av formuesgodet. Realisjons kostnader kommer ikke til fratrukk⁴⁶.

Det fremgår av panteloven § 6-4 (1), 3.punktum at panteretten utgjør ”5 prosent” av formuesgodets beregnede verdi eller av det et salg av formuesgode innbringer.

Dette kan illustreres med følgende eksempel;

Kreditor A har pant i debtors båt pålydende kr. 100.000. Dette vil få som konsekvens at legalpant kan påberopes med kr. 5.000 og kreditor A sitter igjen med dekning på kr. 95.000

Men realiteten i dagens kredittsituasjon er at det i større grad en tidligere kreves egenkapital. Spørsmålet blir da hvordan man skal tolke regelen i tilfeller der de kr. 5.000 er finansiert ved egenkapital og pantebeløpet er lik ekstern finansiering, kr. 95.000

Utgangspunktet etter loven er at alle frie midler tilfaller bomassen. Dette innebærer at i de tilfeller hvor formuesgoder ikke er beheftet med pant eller der pålydende pant er lavere enn formuesgode sin verdi, så vil de overskytende verdier tilfalle boet.

Når det imidlertid i bestemmelsens første ledd kreves at formuesgodet skal være beheftet med pant angir dette kun hvilke formuesgoder legalpantet kan omfatte.

Av legalpanteretten i § 6- 4, 1.ledd. 3.pkt fremgår det videre at denne retten utgjør 5 prosent av ”formuesgodets beregnede verdi”. Det tolkes av denne ordlyden at boets rett til legalpant beror på formuesgodets verdi og ikke panthavers panteandel av dette.

Denne tolkningen støttes av forarbeidene, hvor det går frem at ”legalpantet vil få betydning for panthavere i tilfeller der det pantsatte formuesgodet er belånt med mer enn 95 % av formuesgodets beregnede verdi eller det et salg av formuesgodet innbringer”⁴⁷. Dette samsvarer med at det er formuesgodets verdi, ikke pantet i seg selv som er avgjørende ved avgjørelse om det foreligger rett til legalpantet.

⁴⁶ Ot.prp. nr. 23 s. 63

⁴⁷ Ot.prp. nr. 23 s. 21 og NOU 1993:16 s. 154

Konklusjonen blir følgelig at dersom det overnevnte eksempelet finner sted, hvor de kr. 5.000 er finansiert ved egenkapital, kreditor A har pant pålydende kr. 95.000 og båten ved konkurs selges for kr. 100.000, så vil kr. 5.000 tilfallet boet.

Men da har boet fått sine 5 prosent av formuesgodets markedsverdi og pantebeløpet på kr. 95.000 tilfaller kreditor A. Boet blir følgelig avskåret fra å påberope seg legalpant etter § 6 – 4.

4.3 Begrensning for realregistrerte formuesgoder

Formålet bak bestemmelsen i § 6 – 4 var for å sikre midler til bobehandling. At legalpantet utgjør 5 prosent kan i konkurser hvor det foreligger store verdier sikre store beløp til boet.

Det ble under høringene vurdert av Oslo skifterett og byskriverembete om det burde settes en øvre beløpsmessig grense for hvor mye legalpantet kunne utgjøre, en begrensning satt til 100 eller 150 ganger rettsgebyret⁴⁸.

Departementet konkluderte imidlertid med at en slik grense ville gjøre regelen om legalpant mindre fleksibel i store bo. Slike bo vil ofte kreve mer omfattende bobehandling og følgelig vil forholdsmessigheten ved store verdier og 5 prosent legalpant tjene til å dekke mer krevende bobehandling⁴⁹.

Da Ot.prp.nr.23 ble behandlet i Innst.O. nr. 59 mente derimot justiskomiteen at det ville være hensiktsmessig med begrensninger for panteobjekter med særlig høye verdier. Det endelige resultatet ble en begrensning på legalpant i realregistrerte panteobjekter på 700 ganger rettsgebyret. Med et rettsgebyr på 860 kroner vil 700 ganger rettsgebyret utgjøre kr. 602.000.

Begrensningen kan følgelig få særlig betydning for konkursbehandling som behandler fast eiendom, offshoreinnretninger, skip og fly.

Begrensningen som fremgår av disse reglene omhandler imidlertid kun realregistrerbare formuesgoder. Det finnes ikke tilsvarende tak for andre formuesgoder som også kan ha store verdier.

4.4 Panteobjekt registrert i utenlandsk register

Et annet spørsmål som oppstår er om det lovbestemte pantet i konkursbo er begrenset til panteobjekt som er registrert i Norge.

Etter §6-4, første ledd, første setning så omfatter denne retten ”ethvert formuesgode” som er beheftet med pant, og som kan være gjenstand for utlegg og konkursbeslag.

⁴⁸ Ot.prp. nr. 23 (2003 – 2004) s. 17

⁴⁹ Ot.prp.nr.23 s. 21-22

Dette kan tolkes dit hen at bestemmelsen også dekker panteobjekter som er registrert i utenlandske registre.

Det er imidlertid ikke direkte omtalt i bestemmelsens forarbeid om bestemmelsens anvendelse på formuesgoder som er registrert i utenlandske registre. Det uttales imidlertid i Norges Rederiforbunds høringsuttalelse at;

”Når det gjelder skip registrert i utlandet vil ikke 5 % regelen komme til anvendelse. Rederiet vil være underlagt norsk konkurslovgivning og konkursboet kan i kraft av det trekke dennes aktiva inn i konkursboet. Skipet som sådan og pantehaverne vil imidlertid ikke være underlagt norsk jurisdiksjon. Det norske konkursboet vil derfor ikke kunne påberope seg legalpanterett fastsatt i norsk pantelovgivning. Dette vil gi utenlandske registre et konkurransemessig fortrinn idet eieren i større grad vil kunne utnytte skipet som sikkerhet ved finansieringen⁵⁰.”

Denne uttalelsen trekker i retning av rettstilstanden skal oppfattes som om det er etter loven mulighet for konkursboet å få fullbyrdet panteretten, men det er ikke mulig å påberope seg rett til legalpant i det pantsatte formuesgode.

Dette synet er imidlertid ikke i overensstemmelse med det som følger av beslagsretten. Det fremgår av forarbeid at bobehandlingen også omfatter de eiendeler som skyldneren har i utlandet.⁵¹

Dette støttes av juridisk litteratur, hvor Sjur Brækhus uttaler i Omsetning og Kreditt 1 på s.92 at;

”[e]n konkurs åpnet i Norge iht. reglene i kkl. § 146, vil etter norsk rett også omfatte de eiendeler debitor måtte ha i utlandet. (...) Et annet spørsmål er hvilke muligheter boet rent faktisk har for å trekke inn debtors aktiver i utlandet. Dette vil avhenge av lovgivning og praksis i de stater hvor aktivene finnes.”

Det kan ut fra disse rettskildene utledes at om det skal gjøres unntak fra legalpanteretten ved formuesgoder som er registrert i utenlandske registre, vil det være problematisk å forholde seg til reglene for ikke – registrert løssøre som befinner seg i utlandet.

Konsekvensen vil følgelig bli at ved håndpant i løssøre vil pantehaveren i så fall være bedre sikret ved å oppbevare panteobjektet utenfor Norges grenser.

Denne tolkningen av bestemmelsen harmonerer ikke med utformingen og formålet med et lovbestemt pant i konkursbo⁵².

Det burde følgelig legges til grunn at legalpanteretten i konkursbo, etter § 6 - 4 også omfatter panteobjekt som er registrert i utlandet.

⁵⁰ Ot.prp. nr. 23 (2003–2004) s. 19

⁵¹ NOU 1972: 20 s. 242-243

⁵² Justis- og Beredskapsdepartementet – Prinsipputtalelse/fortolkning av panteloven § 6 - 4 08.07.2009

Litteratutliste

Litteratur

Brækhus Sjur, Omsetning og kreditt 2 – 2.utg. Oslo 1994
Universitetsforlaget AS, s. 584 ISBN 82 – 00 – 21800 - 7

Brækhus Sjur, Omsetning og Kreditt 1 - 1.utg. Oslo 1988
Universitetsforlaget AS s. 572 ISBN 82 – 00 – 07786 - 1

Brækhus Sjur, Realkreditt kontra personalkreditt. Jussens venner Bind XI - 1976
Universitetsforlaget AS s. 207 – 249.

Skoghøy Jens Edvin A., panterett – 1,utg. Oslo 2004.
Universitetsforlaget AS, s. 344 ISBN 82 – 15 – 00531 – 4

Andenæs Johs, Innføring i Rettstudiet – 6.utg Oslo 2002

Cappelen akademiske forlag s. 178 ISBN 978 – 82 – 02 – 21838 – 6

Andenæs Mads Henry, Konkurs – 2. utg. Oslo 1999
M.H. Andenæs, s. 377 ISBN 82 – 91064 – 15 -5

Huser Kristian, Gjeldsforhandlinger og konkurs Bind 3 om Omstøtelse - Bergen 1992
UIB, s. 741 ISBN 82 – 991243 – 3 - 6

Kilder

Lover

Lov om pant, 8. februar 1980 nr. 2 / Lov av 23. april 2004 nr. 18

Lov om gjeldsforhandling og konkurs, 8. juni 1984 nr. 58

Lov om fordringshavernes dekningsrett, 8.juni 1984 nr. 59

Lov om rettsgebyr m.v, 17. desember 1982 nr. 86

Lov om Inkassovirksomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav, 13.mai 1988 nr. 26

Forskrift 28.oktober 1998 nr. 999 om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs

Forarbeider

Ot.prp. nr. 39 (1977 – 1978) Om pantelov.

NOU 1993:16 Etterkontroll av konkurslovgivningen m.v.

Ot.prp. nr. 26 (1998 – 1999) Om endring i konkurs- og pantelovgivningen m.v.

Innst. O. nr. 77 (1998 – 1999) Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i konkurs- og pantelovgivningen m.v.

Ot. prp. Nr. 23 (2003 – 2004) Om lov om endring i lov 8.juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs og i enkelte andre lover.

Innst. O. nr. 59 (2003 – 2004) Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 8.juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs og i enkelte andre lover.

Rettspraksis

Rt. 2012 s. 782

Internett

Konkursrådets uttalelse nr. 25, 10.02.2011;

<http://www.konkursradet.no/Bostyrer/Uttalelse-nr.-25-Betaling-for-bobestyrers-og-borevisors-bistand-til-politiet.-37/>

Justis- og Beredskapsdepartementet – Prinsipputtalelse/fortolkning av panteloven § 6 - 4 08.07.2009;

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/id/agenda/tolkningsuttalelser/gjeldsforfolgningsrett/tolkningsuttalelser-om-panteloven/-6-4---panteloven--6-4---legalpant-for-b.html?id=571040>

Konkursrådet: Oslo Skifterett og Bysriverembete: Rundskriv om Prinsipper for salærfastsettelse i konkurs- og tvangsavviklingsboer, Oslo 8 november 2000;

<http://www.konkursradet.no/Artikler/Arkiv/Prinsipper-for-sal%C3%A6rfastsettelse-i-konkurs-og-tvangsavviklingsboer-80/>

Konkursrådet - Fagstoff: Nytt i konkurs- pantelovgivningen - Legalpant for boomkostninger, lov om finansiell sikkerhetsstillelse v/ advokat Reidar Myhre, Thommessen, Krefting, Greve, Lund AS;

<http://www.konkursradet.no/Artikler/Nytt-i-konkurs-og-pantelovgivningen-657/#23>

Konkursrådet – Huskeliste for dommere i konkurs saker. www.konkursradet.no;

<http://www.konkursradet.no/Huskelister/Huskeliste-for-dommere-i-konkurssaker-649/>

Begrepsavklaring - Konkurs

<http://no.thefreedictionary.com/konkurs>

Begrepsavklaring - Pant

<http://www.no.wikipedia.org>

Begrepsavklaring - Legalpant

<http://snl.no/legalpant>